

ולכן הדגיש רש"י דאיירי ביוצא יחידי, (והוא ע"פ מס' ד"א פ"א כמו שציין במסורת הש"ס), דרק בזה יש לחוש ממזיקין, ולא כשהולכים כמה בני אדם יחדיו דבזה אין לחוש ממזיקים. וענין המזיקים י"ל דאינו תלוי באור אלא כבר בקריאת הגבר אפי' פעם אחת שהוא לפני האור, כבר אין להם רשות להזיק עכ"ד. וע"ש עוד מש"כ בזה באריכות. (ויש לראות אם גם דברי רש"י בתענית הנ"ל מתיישבים בהנ"ל)

★ ★

בשו"ע יו"ד (סי' קט"ז ס"ה) כתב הרמ"א: וכן יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה וכו' ולכן אסרו לילך וכו' יחידי בלילה ע"כ. ובהגהות הגר"א ציין לגמ' פסחים (ק"ב ע"ב) ע"ש שלשה דברים ציוה ר"י בר יהודה את רבי, אל תצא יחידי בלילה וכו' ע"כ. ובמשנת חיים שם העיר מדוע לא ציין הגר"א מהגמ' דידן וביומא ובתענית הנ"ל וע"ש מש"כ בזה.

★ ★

בגמ': קי"ל דעד צאת הכוכבים יממא הוא.

בקובץ שיעורים על פסחים כותב לחקור בהא דצאת הכוכבים הוי לילה, אם הכוכבים עצמן הן לילה, או שאין הכוכבים אלא סימן וראיה שהוא לילה.

ונפק"מ דשתי כיתי עדים המעידים כל כת על שעה אחת מיקרי חצי דבר, והטעם דשעות עצמן הן הגדלות, ולא סימן לגדלות, ולפיכך כל כת מעידה רק על חצי גדלות, אבל בעדות על חזקת ג' שנים, החזקה אינה אלא ראייה שהיא שלו, ולפיכך אם באו ג' כיתי עדים וכל כת מעידה על שנה אחת, הוי חזקה.

ועכשיו החקירה היא אם באו ג' כיתי עדים וכל כת מעידה על כוכב אחד, אי מקרי חצי דבר מפני שהכוכבים הן עצמן לילה ולא הוי עדות, או דילמא דמהני העדות מפני שהכוכבים הם רק ראיה ללילה.

ומביא ראיה ממעשה בראשית דהכוכבים נבראו ביום רביעי, והלוא לפני יום רביעי כתיב "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", אלמא דשייך שיהיה לילה בלא כוכבים כלל, עי"ש.

★ ★

(ובפרט שהפסוק שלומדים זה הוא "הבוקר אור והאנשים שולחו" (בראשית, מד) שמדבר ביציאה).

ומתריץ הבן יהודע דאינו מדבר על יציאה ראשונה שיוצא מביתו, דבזו ליכא קפידה, דודאי כשיוצא מביתו על הרוב מלווים אותו אוהבו וקרוביו, וכיון שיש עמו הרבה אנשים יש לו שמירה טבעית מצידם, ולכן נקיט כניסה שתהיה אחר יציאה הראשונה שיצא מביתו, ואחר כך יציאה שתהיה אחר הכניסה באמצע הדרך ממלון למלון. (וגם הפסוק שלומדים דבר זה היה בדרך כשיצאו ממצרים לחזור לביתם אצל יעקב אבינו), עי"ש.

★ ★

בגמ': לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב וכו'.

ברש"י כתב כאן הטעם משום חיות וליסטים. ובתוס' כתבו משום מזיקין. והגר"ע איגר זצ"ל בגליון הש"ס ציין ליומא (כ"א ע"א) דשם פירש"י כתוס' כאן מפני הנזיקין ע"ש. ויש להוסיף עוד מרש"י תענית (י' ע"ב) שפירש רש"י שם הטעם שלא יפול בבורות ובקעים שבעיר ושלא יעלילו עליו עלילות מרגל או גנב וכן משום מזיקין ע"ש וצ"ע מדברי רש"י כאן.

ובספר משנת חיים (על בראשית סי' קכה) תירץ בזה, בהקדם קושית המהרש"א ביומא (שם) מדוע במקום א' תולה הגמ' הענין בזמן קריאת הגבר, ובמקום אחר בזמן שנהיה אור ע"ש מש"כ בזה. וכתב שם (אות ג) די"ל דלכן שינה רש"י פירושו מפסחים ליומא, דהוקשה לרש"י הא דבפסחים אמרו דהדבר תלוי באור, ואילו ביומא אמרו דתלוי בקריאת הגבר - והוא לפני האור כקו' המהרש"א. ולכן פירש"י דמה שאמרו בפסחים שלא לצאת לפני האור הוא מפני החיות והליסטים, ומיירי אפילו בכמה בנ"א יחדיו היוצאים לדרך, דהא יליף לה מאחי יוסף שהיו רבים, דלא ילכו לפני שיהי' אור מפני החיות והליסטים, וחיות וליסטים תלוי באור, וע"ז אמרו שיצא בכי טוב.

ומה שאמרו ביומא היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו, ומשמע דרק לפני קריאת הגבר אבל אחר קריאת הגבר אינו בכלל זה אף שהוא לפני האור, אין הטעם משום חיות או ליסטים, אלא איירי ביוצא יחידי והוא מפני המזיקים.